

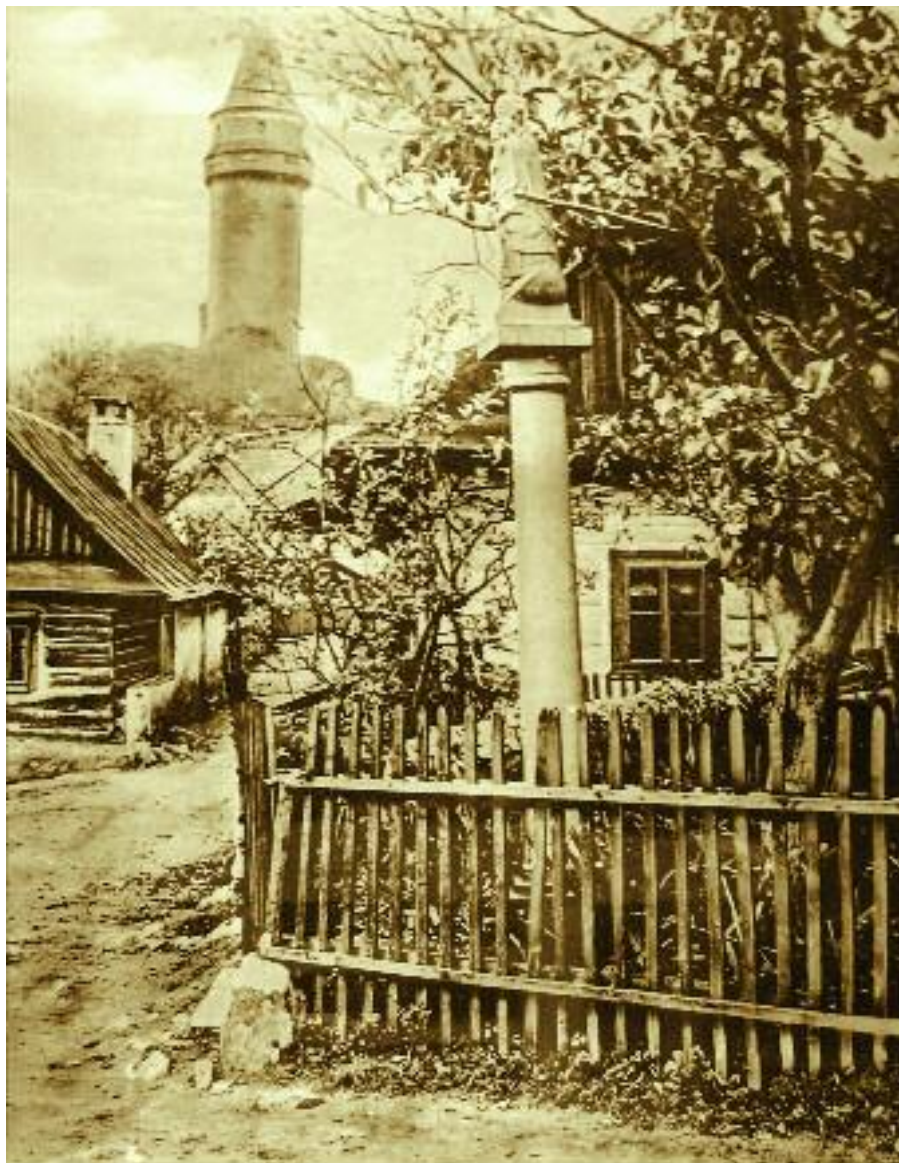

ŠTRAMBERK

1/2011

ZPRAVODAJ MĚSTA

VAŽME SI TOHO, CO U NÁS JEŠTĚ MÁME

STŘEDNÍ A. ŠKOLY A PENÍŽNÍ

Památce mé štramberské vidiny

Dr. Adolf Hanka

Dr. Hanka

OBSAH

Jaroslav Michna

Štramberský motiv ..... titulní strana obálky

MUDr. Adolf Hrstka

Važme si toho, co u nás ještě máme

Památce mé štramberské vidiny ..... 2. strana obálky

Anna Rašková

Společenské a kulturní akce v I. a II. čtvrtletí 2011 4

Jaroslav Pikulík, Stanislav Peš

VII. Miedzynarodowy Wielkanocny Turniej Pilky Noznej Dziewczat, Branice 16. 4. 2011 ... 14

Emil Najvar

100 let včelařství ve Štramberku 16

Drahomír Strnadel

Z Moravy až „Na konec světa“ / Vystěhovalectví na Nový Zéland v 2. pol. 19. století 18

Věra Horáková

Štramberské doteky: 28

„V Kutě“

Variace v „bílé“ — aneb hra s šátky

„Řeči besední“

Kretschmerova studna

Jaroslav Michna

Štramberský motiv ..... 3. strana obálky

Jaroslav Michna

Štramberský motiv ..... 4. strana obálky

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 1/2011

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák (od r. 2001). **Redakční rada:** PhDr. Anna Hřčková, Bohumil Kresta, Josef Marek a Věra Michnová. **Přepis a jazyková korektura textů, návrh grafické podoby a výběr reprodukcí:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 742 66 Štramperk, tel.: 556 852 240, e-mail: mzb@stramberk.cz, www.zdenekburian.cz. **Vydává:** Městský úřad Štramperk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94–RR–408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně (od r. 1987). **Příloha (samostatně neprodejná):** Štramperk— Sběratelská série pohlednic (od r. 2004). **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství *Beatris*, Dobrá. Červenec 2011.

PŘEHLED SPOLEČENSKÝCH A KULTURNÍCH AKCÍ V I. ČTVRTLETÍ 2011

Anna Rašková

Štěstí a pravda krácejí bok po boku. Proto nelze nazývat šťastným toho, kdo se nachází mimo pravdu.

Seneca

Začnu menší úvahou. Někdy, když přemýšlím, vzpomenu si na své mladé roky. Tenkrát, když zemřel někdo po padesátce, připadalo mi to normální a v hlavě jsem měla myšlenku, že už si něco prožil. Dnes, když se pohybuji v té vyšší věkové kategorii a slyším, že zemřel někdo kolem sedmdesátky, řeknu, že byl ještě mladý a mohl tu ještě dvacet roků pobýt. Nelíbí se mi věkové škatulkování. Každému roky přibývají stejně a řekla bych, že to je ta jediná spravedlnost na světě. Ale dosti polemik.

Leden nám začal pěkným počasím, zima jak má být. Začala plesová sezóna. Hasiči měli svůj balón 15. ledna, holubáři 22. ledna a náš obecní balón byl 28. ledna. Kdo přišel, určitě nenadával, všichni se bavili. Hvězdy nad Moravským Betlémem pokračovaly 27. ledna koncertem Josefa Náhlovského se skupinou.

Únor bílý, pole sílí. Toto přísloví platilo jen částečně. My jsme se však pěkně duševně rozehráli na křtu knihy naší spoluobčanky Jaroslavy Grobcové Báje, čertovské povídky a lidové písničky ze Štramberka a okolí. Kromě autorského čtení nám paní Grobcová podepsala své knihy a zdařilou akci doprovodili štramberští Ogaři. Ten samý den koncertoval ve Štramberku v cyklu Hvězdy nad Moravským Betlémem Radim Hladík se svojí skupinou Blue Efect. Ples měli jen skauti a to 12. února.

Březen, za kamna vlezem. Když pohlédnu z okna na slunečný den, nechce se mi tomu věřit, když ale vystrčím hlavu ze dveří, uvěřím. Zima je zima. Dětský maškarní balón byl v kulturním domě 4. března. Tradičně hojně navštěvovaný rej dětských masek připravuje Dům dětí a mládeže ve Štramberku. Velmi oblíbený ples pořádají divadelníci. Divadelní maškarní balón se konal 5. března. Průvod masek doplnil i program Relaxu v podhůří Beskyd na Štramberském masopustu.

S přicházejícím jarem přichází také Divadelní přehlídka amatérských divadel. Berani Těškovice se hráli komediální kus Klíče na neděli 11. března. Lysistráta aneb kdyby všechny holky světa, toto dílo si vybral Studenský soubor DS Pod věží Štramberk na přehlídku a hráli ho 18. března. Lojza z Oder nám 25. března předvedl kus s názvem Nejkrásnější válka. Posledního března jsme se sešli na Košíkování a naučili se plést košíky k Velikonocům.

Nezapomeňte, že ke kulturnímu vyžití patří i naše kino. Jsme rádi, že se nám ho podařilo udržet. Hraje se každý týden v neděli v 18.30 hodin. Nabídka filmů je velmi bohatá a pestrá. Můžete zhlédnout nejnovější filmy naší i světové produkce. Návštěvníci si přišli a jistě přijdou na své a to nejenom cenou vstupného, ale i výběrem filmů. Hrajeme i školní představení. Do našeho kina jezdí také diváci z okolních měst a vesnic, kde už kino nemají.

Sledujte plakáty, novinky a ostatní propagační média a přijďte mezi nás.

*Vzdělanec je vzdělavcem všude, král králem jen ve svém království.
Indické přísloví*

21. Obecní bál, 18. ledna 2011, foto Jar. Míchna (foto Jar. Míchna)

Josef Náhlovský se skupinou, 27. ledna 2011 (foto Jar. Míchna)

Křest knihy Jarmily Grobcové *Báje, čertovské povídky a lidové písničky ze Štramberka a okolí*, 17. února 2011 (foto Jar. Michna)

Radim Hladík a Blue Effect, 17. února (foto Jar. Michna)

PŘEHLED SPOLEČENSKÝCH A KULTURNÍCH AKCÍ V II. ČTVRTLETÍ 2011

Anna Rašková

Řekni mi, já to zapomenu. Ukaž mi, možná si to zapamatuji. Nech mě zkusit si to a já to pochopím.

Japonské přísloví

Čas letí opravdu jako splašený, prázdniny sotva začaly a už jsou zase vpůli. Zase máme blíže k Vánocům. No jo, čas nezastavíme, a proto je třeba si toho života užít, než bude pozdě.

Úspěšně jsme zakončili divadelní přehlídku. V pátek 1. dubna. Jo, není to tak jednoduché od Jeana-Clauda Islertra/Divadlo Devítka Ostrava-Pustkovec, pátek 8. dubna Nebe na zemi od J. Voskovce + J. Wericha/Divadelní soubor Tyl Drahotuše, pátek 15. dubna Rozmarný duch od Noela Cowardy/Divadelní spolek Kotouč Štamberk, pátek 29. dubna proběhl závěrečný večer a vyhodnocení přehlídky, diváci zhlédli Blázinec v prvním poschodí od Františka Ferdinanda Šamberka/ Divadlo U Lípy Ostrava, ale tím divadlo tento měsíc neskončilo. V pondělí 4. dubna děti našich škol zhlédly pohádku Velryba Lízinka aneb dobrodružství v českých řekách. Divadlo Krapet z Prahy vozí dobré divadlo s pěknými kulisami a malé diváky vždy baví. Velikonoce na sebe pak už nenechají dlouho čekat. Senioři ve svém klubu připravili na 8. — 10. dubna výstavku ručních prací s námětem Velikonoc. V tu dobu probíhala také ve Štamberku velká akce a to Diecézní setkání mládeže. Štamberk přivítal do svých malebných uliček spoustu křesťanské mládeže. Organizátoři pro ně připravili bohatý kulturní program, včetně křížové cesty do Kamenárky. Zhostilí jsme se dobře úlohy hostitelů a na spolupráci s městem přišla jen slova chvály. A aby toho nebylo málo, 8. dubna probíhala v Kulturním domě představení 25. ročníku přehlídky netradičních divadel KOPŘIVA 2011. Divadlo NESLYŠÍM z Brna předvedlo hru Největší poklad. V sobotu v amfiteátru Pod starou věží diváci zhlédli Túlavé divadlo z Bratislavy s hrou Rómeo, Júlia a vírus. V Kulturním domě bylo divadlo Bratislava P.A.T. s hrou Cely. Ráno, téhož dne, ještě v kulturním domě sehráli studenti Střední školy svaté Anežky České z Oder Legendu o svaté Anežce. Farní sbor Českobratrské církve evangelické ve Štamberku přivítal 13. dubna ve svém Sborovém domě Divadelní soubor Pod věží s hrou Pilátova žena. Kdo viděl tento dojmavý příběh, určitě nelitoval hezky prožitých minut. Divoké kočky nás přivítaly v zasetí hudby, kostýmů a šminek 19. dubna se svojí novou travesti show. V sobotu 23. dubna byl v nových prostorech Muzea Zdeňka Buriana Den otevřených dveří. Relax v podhůří Beskyd připravil 28. dubna v rámci cyklu Hvězdy nad Moravským Betlémem koncert Vlasty Rédla. Slet čarodějnic na Štamberké Trúbě probíhal 30. dubna. Děti si určitě užily spoustu zábavy.

V květnu jsme také nezapomeli. Město připravilo v kostele sv. Jana Nepomuckého komponovaný pořad o světcích Od Hromnic do sv. Jána. Autorkou pořadu je PhDr. Anna Hřčková. Diváci i posluchači měli silný umělecký zážitek. Vystupoval Komorní orchestr Pavla Josefa Vejvanovského, sólisté štamberkého chrámového sboru a CM Valašský vojvoda se svými tanečníky. Hvězdy nad Moravským Betlémem přivítaly zpěvačku Irenu Budweiserovou 26. května. Připravili jsme také Hravou diskotéku pro všechny. Proběhla 27. května. Po rozpačitém začátku měla velmi úspěšný průběh. Tentýž den probíhala už tradiční Noc kostelů a to i v chrámech ve Štamberku. V kostele sv. Jana Nepomuckého koncertoval 29. května hráč na varhany Ondřej Mucha. Výtěžek koncertu jde na opravy kostelíka sv. Kateřiny.

Velryba Lízinka aneb dobrodružství v českých řekách, 4. dubna 2011 (foto Jar. Michna)

Tomáš Graumann — Dvakrát zachráněné dítě, 6. dubna 2011 (foto Jar. Michna)

Po stopách Zdeňka Buriana, 23. dubna 2011 (foto Václav Valeček)

Muzeum Zdeňka Buriana — DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ, 23. dubna 2011 (foto Jar. Michna)

Vernisáž výstavy Cesta do paměti Štramberské Trúby, 30. dubna 2011 (foto Valašské království s. r. o.)

Měsíc červen byl na kulturu opravdu bohatý. Začalo se hned 2. června. Základní umělecká škola ve Štramberku pořádala už tradiční Jarní koncert. Štramberský flamendr proběhl 18. června. Zároveň v zasedací místnosti Kulturního domu probíhala soutěž O nejlepší Štramberské ucho s rekordním počtem hodnotitelů. Hvězdy nad Moravským Betlémem hostily zpěváka Kamila Střihavku se svojí skupinou. Den města Štramberka byl přímo nabit akcemi. Součástí dne byl úspěšný Farmářský trh. Doufám, že přijedou prodejci i 17. září, kdy bude další trh. Na pódiu probíhal bohatý kulturní program. Představili se postupně Dechová hudba Javořinka, speciální host Mužský pěvecký sbor „Mužáci z Kunovic“, Hluční sousedé, Cimbálová muzika Javorník. Pro děti jsme připravili loutkové divadlo Pejsek a kočička v podání Divadla SemTamFor ze Slavičína a celé odpoledne děti bavil klaun Čáryfuk. Další doprovodné akce: V Kulturním domě Štramberk probíhala dopoledne Minikonference k výročí úmrtí malíře a ilustrátora Zdeňka Buriana. Ve 14.00 hod. se v Muzeu Štramberk — Muzeu Zdeňka Buriana, Náměstí 31, Štramberk konala vernisáž nově otevřené expozice Zdeněk Burian a jeho svět s výstavou MAGICKÉ SVĚTY ZDEŇKA BURIANA. Městské informační centrum hostí výstavu 100 let organizovaného včelařství ve Štramberku, v kulturním domě se odehrála Premiéra operety Perly panny Serafinky od Rudolfa Piskáčka. V hlavních rolích vystoupili Věra Juračáková a Mořic Jurečka.

„A tož tak, snad stačilo“. Bylo to náročné, ale pěkné. Teď nás čekají proměnné koncerty v parku, samozřejmě jejich konání odvisí od počasí. A v září opět naskočíme do jen zpomaleného vlaku. Nezůstávejte doma, vyrazte mezi lidi, zapomenete na starosti i bolesti ducha i těla. Chodte do knihovny a do kina, stojí to určitě zato. Pěkné dny volna přeji.

*„S přítelem po boku není žádná cesta dlouhá“
Japonské přísloví*

LeaderFEST Štramberk, 17.—18. 5. 2011 (foto <http://www.malohont.sk/clanok.php?id=104>)

LeaderFEST 2011, 17. května (foto Tomáš Münster)

Muzeum Novojičinska — otevření nové expozice, 18. května 2011 (foto Tomáš Münster)

Mínikonference k 30. výročí úmrtí Zdeňka Buriana, 25. června 2011 (foto Tomáš Münster)

Vernisáž výstavy Magické světy Zdeňka Buriana, 25. června 2011 (foto Tomáš Münster)

Vernisáž výstavy Magické světy Zdeňka Buriana, 25. června 2011 (foto Tomáš Münster)

VII Miedzynarodowy Wielkanocny Turniej Piłki Nożnej Dziewcząt Branice 16. dubna 2011

Jaroslav Pikulík, Stanislav Peš

V sobotu 16. dubna 2011 se naše děvčata zúčastnila mezinárodního turnaje v kopané dívek v polské Branici. Turnaj se hrál ve dvou skupinách, zápas trval 2× 8 minut, naše děvčata v prvním utkání remizovala s Radomi 0:0, ve druhém utkání jsme remizovali s družstvem Kietrz a v posledním zápase skupiny naše děvčata porazila celek Baborowa 5:1. V základní skupině skončily na druhém místě a postoupily do semifinále. V semifinále se utkala s domácím celkem Branic, který byl velkým favoritem tohoto turnaje. Děvčata v tomto utkání prohrála 1:7. V boji o třetí místo jsme po třech minutách prvního poločasu vedla nad celkem Istebna 3:0 a děvčata ve velké pohodě vybojovala třetí místo, celkově vyhrála 5:1. Ve finále se utkal domácí celek Branic s družstvem Kiertz a vyhrál 2:1. Při závěrečném ceremoniálu dostala všechna družstva pohár a první tři družstva medaile. Nejlepším brankářem tohoto turnaje byla vyhlášená štraberská **Martina Vašková**. Nejlepší hráčkou našeho družstva byla vyhlášena **Klára Kociánová**. Děkujeme děvčatům za vzornou reprezentaci.

Konečné pořadí turnaje:

1. místo Branice
2. místo Kietrz
- 3. místo Štramberk**
4. místo Istebna
5. místo Radom
6. místo Krnov
7. místo Baborow

Zadní řada: Stanislav Peš, Veronika Hrubá, Vendula Marková, Lucie Stolářová, Kateřina Schenková, Klára Kociánová, Lucie Stupavská, Jaroslav Pikulík

Prostřední řada: Mariana Porubová, Petra Fantová, Eva Barvíková, Michaela Turská

Přední řada: Martina Vašková

Nejlepší brankářka turnaje

Martina Vašková

Nejlepší hráčka našeho družstva

Klára Kociánová

100 LET VČELAŘSTVÍ VE ŠTRAMBERKU

Emil Najvar, předseda ZO ČSV Štramberk

Podle nejstarších historických pramenů byly včely chovány ve vydlabaných dutinách stromů, tzv. brtích, v lese a v klátech u lidských příbytků.

Včelaři měli svá zvláštní práva a tvořili cechy. Velmi obsažným je řád medařů valašskomeziříčských a rožnovských z r. 1591. Cechy měly vlastní správu, vedenou starším včelařem, lamfojtem, gruntovní knihu a registra. Kdo se chtěl stát medařem, musil se ohlásit lamfojtovi k právu medařskému a před ním zaplatit cejch za cejchování brtí.

Zákonná úprava, která prohlašuje chov včel za svobodný, osvobozený od všech daní a dávek byla provedena v našich zemích dvěma patenty, pro Markrabství Moravské patentem ze dne 8. dubna 1775, pro Čechy patentem ze dne 30. srpna 1776.

Oba včelařské patenty mají povahu zákona a mohly být změněny jen zákonem. Prohlašují, že každý může volně chovat včely v libovolném počtu.

Užitečnost včelařství, v němž mnohý příčinlivý poddaný nalezl čistý a jistý zdroj, pohnula naší mateřskou starostlivost, abychom tomuto důležitému odvětví hospodářskému věnovali zvláštní pozornost a podporu a v našich zemích postupně je zvelebovali a šířili. Poddaným se udílí milostivě zeměpanské ujištění, že nebude na včelařství nikdy uvalena žádná zvláštní dávka, nýbrž naopak, že bude úplně svobodě podporováno. Každému jest volno chovati včely v libovolném počtu a také se panstvím a úřadům nařizuje, aby poddané ani v živnosti a chovu, ani v obchodování s medem a voskem, ani v užitku z toho plynoucím nerušili a neomezovali. Pod trestem dvojnásobné ceny se zapovídá včely cizí osoby zahubiti, at se to stalo za jakoukoliv zámkou. Tolik, a ještě více patent z Vídně 8. dubna 1775.

Stejný patent vydala Marie Terezie na Hradě pražském pro království České 30. srpna 1776. Včelařství té doby, provozované v jakémkoliv rozsahu, nebylo živností a nevztahovaly se na ně předpisy živnostenského řádu. Osvícená panovnice si dobře uvědomovala, že hlavní význam není v medu, vosku a propolisu, ale v potřebě a nezastupitelnosti včely medonosné pro veškerou úrodu na polích a zahradách, potažmo pro život na zemi. Koncem 19. století se i ve Štramberku chovaly včely v každém pátém domku.

Počátek organizovaného včelařství se ve Štramberku datuje od 6. prosince 1911, kdy se ve večerních hodinách sešlo v hospodě u Proska jedenáct místních včelařů s úmyslem založení samostatného spolku, který by mohl lépe řešit jejich potřeby než jednotlivci. To se podařilo a už 18. prosince došlo do Štramberka osvědčení o schválení. Okamžitě se do spolku hlásili další včelaři, takže v roce 1913 měl spolek už 40 členů.

V roce 2011 má ZO ČSV Štramberk, sdružující ještě včelaře z Rybí a Ženkavy, celkem 51 členů a 320 včelstev. Pokrok za uplynulých 100 let je obrovský, dnes už včelaříme mnohem lehčeji v moderních úlech, s jinými včelami, bohužel mají stále žihadla, ale přírodní zákonitosti živého organismu jsou stejné jako kdysi a úspěšnost každého včelaře záleží na tom, zda jim porozumí více či méně. Včelařem se člověk učí celý život, ale nikdy nevyučí. Kdo by se chtěl dovědět více nejenom z historie včelařského spolku ve Štramberku, může si stejnojmennou, krásnou i hodnotnou knihu zakoupit v obou informačních centrech. Kniha je velmi důstojným oceněním práce štramberských včelařů. Náš dík patří autorovi p. Jiřímu Tichánkovi a iniciátorovi, firmě Šmíra–print Ostrava, za finanční pomoc. Děkujeme.

Součástí oslav bude i včelařská výstava od 25. 6. do 31. 8. 2011 v muzeu Zdeňka Buriana, na kterou srdečně zveme celou širokou veřejnost.

ZO ČSV ŠTRAMBERK
pořádá

Výstavu

ke 100.výročí organizovaného včelařství ve
Štramberku a okolí.

1911-2011

**Výstava se koná od 25.6. do 31.8.2011 v
městském informačním centru ve
Štramberku, kde bude
možnost zakoupení medového pečiva.
Srdečně zvou pořadatelé.**

Výstava byla prodloužena do 18. září 2011

Z MORAVY AŽ „NA KONEC SVĚTA“

Vystěhovalectví na Nový Zéland v 2. pol. 19. století

Drahomír Strnadel

Hlasy muzea ve Frenštátě pod Radhoštěm, č. 1—4/2010, roč. XXVII., s. 52—60
(otištěno se svolením autora)

Český král Jiří z Poděbrad vypravil v roce 1465 asi čtyřicetičlenné poselstvo, které vedl pan Lev z Rožmitálu a Blatné, švagr českého krále. Tato delegace navštívila Německo, Holandsko, Belgie, Anglii, Francii, Španělsko, Portugalsko, Itálii, Slovinsko a Rakousko. Výprava měla velký politický a diplomatický význam, z dnešního pohledu ji můžeme chápat jako pokus o vytvoření Evropské unie. Členem výpravy byl také jihočeský zeman Václav Šašek z Bírкова, jemuž je připisován popis a záznam této cesty, který se v původní České podobě nedochoval. Latinské zpracování vydal v roce 1577 církevní hodnostář, pozdější olomoucký biskup Stanislav Pavlovský z Pavlovic. Tento cestopis je znám jako **Deník o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a z Blatné z Čech až na konec světa**. Daleko známější je přepracování tohoto cestopisu spisovatelem Aloisem Jiráskem s názvem **Z Čech až na konec světa**.

V druhé polovině 15. století byl pro Evropany konec světa na jižním cípu portugalského pobřeží. To bylo také nejjihnější místo, kterého české poselstvo dosáhlo. Nikdo tehdy netušil, že za „nekonečnými“ vodami Atlantického oceánu bude za několik let objevena Amerika.

O více než čtyři staletí později v roce 1874 brázdil vody Atlantického oceánu trojstěžník Fritz Reuter. Cílem jeho plavby byl Nový Zéland — pro malou skupinu Moravanů na jeho palubě „konec světa“. Časový rozdíl mezi střední Evropou a Novým Zélandem je 12 hodin. To znamená, že Nový Zéland patří k nejbližším místům na zeměkouli, kterého naši vystěhovalci v 19. století dosáhli. I z našeho dnešního pohledu „konec světa“.

Moravští vystěhovalci v druhé polovině 19. století směřovali především do Texasu. Snad proto, že evangelický farář Ernest Bergmann vylíčil v Moravských novinách tento stát jako „pozemský ráj“. Proč se některé rodiny z Frenštátu a Štramberka rozhodly vycestovat na Nový Zéland, nevíme. V místeckém ani brněnském archivu jsem neobjevil žádný doklad, např. prospekt, jméno agenta či společnosti, která by vystěhováním na Nový Zéland organizovala nebo zprostředkovala. Přesto je na několika žádostech o vystěhování uveden jako cíl cesty Nový Zéland.

Je velmi zajímavé, že některé rodiny, které žádaly o vystěhování do Ameriky, se na konec ocitly na Novém Zélandu. Pro změnu destinace se uvedení žadatelé rozhodli až na poslední chvíli v přístavu. Právě k těmto rodinám patřili manželé Bartošovi a Hulenovi. V jejich žádostech o vystěhování i ve vydaných pasech je jako cíl cesty uvedena Amerika, ale také tyto rodiny patřily k pasažérům plachetnice Fritz Reuter, kteří onoho roku 1874 pozorovali vzdalující se portugalské pobřeží. Nevěděli, že před více než čtyřmi staletími účastníci výpravy českého krále právě z tohoto pobřeží s údivem pozorovali „konec světa“.

Trojstěžník Fritz Reuter

Cesta

Další plavba pokračovala podél pobřeží Afriky a jejího nejjihušího cípu mysu Dobré naděje, Indickým oceánem, kolem jižního pobřeží Austrálie, Tasmánským mořem až do Tichého oceánu, který omývá Severní a Jižní ostrov Nového Zélandu. Po více než tříměsíční plavbě loď přistála na východním pobřeží Severního ostrova v přístavu Napier. Byla to dlouhá plavba. Přerušila ji pouze bouře v Severním moři, při které loď ztratila přední stěžně a rovněž byli zraněni kapitán a první důstojník, kteří nemohli v další plavbě pokračovat, a proto byli nahrazeni. Vynucené přestávky v přístavu Cuxhaven využili někteří vystěhovalci a vrátili se zpátky domů. Ovšem pro většinu cesta pět neexistovala. K těm také patřily rodina Bartošova a Hulenova.

Díky kopiím archivních materiálů ze Státního archivu ve Wellingtonu, které poslali manželé Grace a Douglas Morrow z Nového Zélandu, existují podrobné informace o průběhu celé cesty:

Pane, 18. března 1785 mám tu čest sdělit Vám několik poznámek o naší cestě z Hamburku na loď Fritz Reuter.

Opustili jsme Hamburk 25. listopadu se 470 dospělými na palubě. Brzy jsme však narazili v Severním moři na velmi špatné počasí: ztratili jsme přední stěžně a vydali se vstříc Cuxhavenu.

Tam všichni cestující, kteří velmi strádali během krátké cesty následkem špatného počasí, chladu, mlhy a vlhka, byli ihned z paluby přestěhováni do pohodlného tanečního sálu. Ve městě byla spála, která se vyskytla i mezi jednou cestující rodinou,

kteřá byla přemístěna do místní nemocnice, kde zůstala. 15. prosince jsme se vydali opět na moře. Tentokrát jen s 371 dospělými, protože mnozí se vydali domů, majíce strach z další cesty. Dva dny na to vypukla spála a břišní tyfus. Celkem bylo 12 případů spály a 25 případů tyfu. Jiné infekce jsme neměli. 13 zápalů plic bylo léčeno. Bylo zaznamenáno 13 úmrtí. Tři dospělí zemřeli na tyfus na počátku naší cesty, tři děti na spálu a tři děti a čtyři kojenci na zápal plic, průdušek a průjmy. Poslední nemluvně zemřelo 20. února na zánět průdušek. V průběhu cesty bylo pět porodů.

Ubytování na lodi bylo velmi dobré, včetně proviantu a lékařské péče. Vody bylo dostatek, protože na lodi jsou velké nádrže. Kapitán i důstojníci byli k cestujícím velmi milí a snažili se v každém směru zajistit jim pohodlí. Zdravotní stav cestujících byl dobrý. Konstábl dobře vykonával svoji povinnost během cesty. Matrona, která měla na starosti svobodné dívky, nebyla schopna udržet mezi nimi kázeň. Teprve konstábl je ukáznil (silou). U několika případů horečky jsme museli pacienty třikrát až pětkrát denně omývat vodou, aby klesla jejich teplota. Mimo ženské ošetřovatelky byl ustanoven i ošetřovatel, který efektivně konal svoji povinnost.

Mám tu čest být Vaším poslušným sluhou, Werhart

Tolik zpráva námořního důstojníka imigračnímu úřadu.

Podobně zní zpráva imigračního úředníka z 30. března 1875:

Obecná zpráva.

Mám tu čest Vás informovat, že loď Fritz Reuter dorazila poblíž Roadstead 17. března. Náhle se však zvedl silný vítr a bouře, která zahнала loď opět na širé moře a nedovolila přistání. Loď přistála až k večeru 18. března. Bylo pozdě, ale dozvěděli jsme se, že na palubě je několik případů spály a čtyři případy horečky, které jsou dosud léčeny. Komisaři chtěli umístit loď do karantény. V 8 hodin příštího rána zdravotní důstojník r. Hitshings byl přivolán na palubu, aby se poradil s lodním lékařem... Dr. Hitshings konstatoval, že horečky u čtyř pacientů mají mírný průběh, dá se říci, že pacienti se už uzdravují..., proto komisaři dovolili vylození.

Komisaři s potěšením informují, že loď je v prvotřídním stavu — má v mezipalubě dostatek prostoru a slušné ubytování pro imigranty. Zásoby byly výborné a sami imigranti vyjadřovali velkou spokojenost s péčí, kterou jim na lodi věnoval kapitán, lékař a důstojníci. Komisaři prosí předat jejich poděkování panu Fribergrovi za jeho cennou spolupráci při tlumočení a sumarizaci otázek a odpovědí potřebných k důkladnému šetření, které musejí komisaři provádět.

Imigrantí vypadají zdravě — pět porodů během plavby, 13 úmrtí: 3 dospělí, 5 dětí a 4 kojenci.

Poslední zpráva imigračního úřadu, která se týká plavby, má datum 1. dubna 1875:

Imigrační úřad Napier 1. dubna 1875

Mám tu čest Vám oznámit, že loď Fritz Reuter kapitán Peyn dorazila do Ahurii Roadstead 18. března po jedenadevadesáti dnech plavby. 13 úmrtí a 5 narození se udalo během cesty. Loď naložila 431 duší, což se rovná 362,5 dospělým. Zároveň předávám zprávu lodního lékaře a dopis kapitána s prohlášením, že žádná knihovna s 1300 knihami nebyla v Hamburku naložena.

Imigranti vyjádřili spokojenost s péčí, které se jim dostalo od kapitána, lékaře a také s jídlem, které jim bylo podáváno. Profese imigrantů jsou následující:

- mlynář
- obuvník
- tesař
- hodinář
- kolář
- kováři 4
- malíř
- fotograf

Ostatní jsou farmáři, dělníci a svobodné dívky nedokáží jinak klasifikovat než jako služky.

Národnost imigrantů je následující:

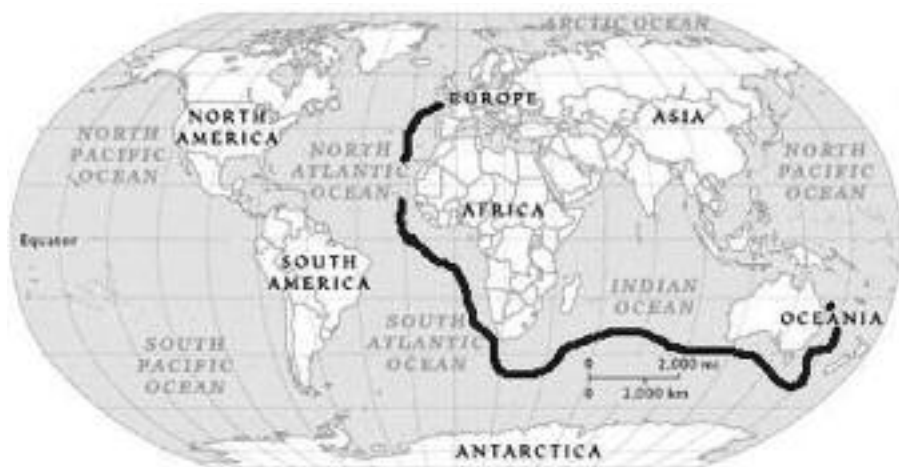
- Dánové 208
- Němci 144
- Švédové 44
- Norové 10
- Ostatní 35
- Celkem 431

Imigranti jsou prvotřídní mimo 6 mladíků, kteří, jak jsem byl informován, byli na palubu lodí vzati z polepšovny v Hamburku. Měli na vybranou, buď zůstat v polepšovně, nebo odplout na Nový Zéland. Vybrali si to druhé. Občan jménem John, který překládal, mne informoval, že byli dáni do polepšovny na dobu 3—7 let. Také mě informoval, že ostatní cestující se mladíkům vyhýbali, protože okrádali cestující. Za tento čin byli během plavby důstojníky zbičováni.

Všechny tři zprávy poskytují dostatečnou představu o podmínkách na lodi během tříměsíční plavby. Mezi 35 cestujícími, kteří jsou vedeni jako ostatní, byli také manželé Hulenovi a Bartošovi. Sebastián Hulena byl rodák z Hážovic u Rožnova a jeho manželka Anna, rozená Mladěnková, pocházela z Trojanovic. Sebastián Hulena pracoval ve Frenštátě jako tkadlec, narodil se 3. listopadu 1851, Anna se narodila 17. dubna 1851. Manželé měli v době emigrace 23 let, syn Alois, nar. 29. června 1874 v Trojanovicích. Manželé měli svatbu 6. října 1874 rovněž v Trojanovicích.

U rodiny Bartošovy jsou uvedeny jen roky narození: otec František, nar. v roce 1838, manželka Veronika 1836, syn Valentin 1860, Richard 1868, dcera Marie 1869 a Františka 1871. Všichni příslušníci Bartošovy rodiny se narodili ve Frenštátě.

Manželé Hulenovi obdrželi pas 26. září 1874 na Okresním hejtmánství ve Valašském Meziříčí, manželé Bartošovi 23. září 1874 na Okresním hejtmánství v Místku. Do Hamburku odcestovali pravděpodobně ze Studénky v druhé polovině listopadu. Teprve v přístavu se údajně nechali agentem přesvědčit k plavbě na Nový Zéland. Snad hlavním důvodem změny cíle byla výhodná nabídka — cestu i pozemek bude možno uhradit až po příjezdu na Nový Zéland.

Mapa světa s vyznačenou trasou z Hamburku na Nový Zéland

Nový domov

Nevíme, jaké byly pocity a dojmy našich vystěhovalců, když poprvé uzřeli po tříměsíční plavbě nový domov. Co je čeká? Jaký bude život v nové neznámé zemi „na konci světa“, zemi, o níž měli pramálo informací? O prvních krocích rodiny Bartošovy a Hulenovy nejsou k dispozici archivní doklady. Paní Grace Morrow, pravnučka manželů Hulenových, však našla ve wellingtonském archivu časopis z roku 1949, který popisuje osudy skandinávských imigrantů. Ti přicestovali do oblasti Norsewoodu na Severním ostrově v roce 1872, tedy o tři roky dříve než rodiny Bartošova a Hulenova. Paní Morrow z vyprávění ví, že první kroky našich vystěhovalců byly velmi podobné s osudy těch skandinávských.

Vylodění

Po vylodění byli imigranti dočasně umístěni v baráčích na kopci nad městem. Kvalifikovaní dělníci se snažili získat práci i přes jazykové obtíže, protože hlavním dorozumívacím prostředkem byla gestikulace. Ostatním nezbývala jiná možnost než práce v pralesi, kde každá rodina dostala vytýčenou plochu 20 ha, kterou měla postupně zúrodnit. Muži měli možnost pracovat na stavbě železniční dráhy. Rovněž Sebastián Hulena i František Bartoš zpočátku pracovali na stavbě železniční dráhy.

Cesta do buše

Na vozech tažených koňmi trvala cesta z Napieru do Norswoodu čtyři dny. Téměř všichni byli rozčarováni, když viděli zemi, která jim byla přidělena. Byla porostlá hustými keři a obrovitými stromy. Od vládního úředníka dostali pokyn, aby si co nejrychleji vybudovali jednoduché příbytky. Mnozí muži propadali zoufalství a ženský pláč a hysterické nařikání tlumil prales. Po několika dnech však zoufalství ustoupilo a muži počali odstraňovat keře, kácet stromy a budovat příbytky. Byly to jednoduché sruby s hliněnými podlahami, střechy pokrývaly rozložené listy kapradin.

Z hrubě otesaných stromů vyrobili i primitivní nábytek. Dospělí muži museli čtyři dny v týdnu pracovat na stavbě železnice a zbývající tři dny se věnovali čištění svých pozemků. Ze mzdy museli splácet náklady na cestu, cenu za pozemek a náklady na dopravu z přístavu na místo určení.

Někteří z přistěhovalců (především z měst) nebyli zvyklí na těžkou tělesnou práci a vládní úředníci si stěžovali na jejich malou výkonnost. V osadě byl zřízen i obchod, kde bylo možno koupit základní životní potřeby. Když byla dokončena železnice, začaly v buši pracovat i pily. Právě výroba stavebního dříví a pražců umožnila imigrantům stálou práci v blízkosti jejich domovů a rodin. Navíc měli více času vzdělávat své pozemky. Od roku 1886 až do roku 1900 bylo v oblasti Norswoodu v provozu téměř 30 pil.

Na imigranty dohlížel vládní zmocněnec. Podle jeho zprávy si někteří vedli dobře a ze mzdy dokonce dokázali část peněz i ušetřit a poslat svým příbuzným do staré vlasti.

Jiní dali své sekce pozemků do zástavy a odešli nebo si vyjednali velmi nevýhodné hypotéky.

V závěru své zprávy však uvádí:

Pro všechny byl pokrok pomalý a rostl za cenu velkého strádání, ale vytvořili si na Novém Zélandu domov a v následujících letech získali pohodlí, neřkuli bohatství a jejich děti mohly užívat prosperity, kterou by nikdy v Evropě neměly.

Imigrační politika na Novém Zélandu byla odlišná od situace ve Spojených státech.

V Texasu se po vylodění o další osud přistěhovalců prakticky nikdo nestaral. Jejich život závisel pouze na jejich odvaze, pracovitosti a nemalé dávce štěstí. Ti první zažili ještě otrokářství, indiány a později občanskou válku. Jejich jedinou výhodou byl relativně velký počet krajanů, kteří osidlovali rozsáhlé oblasti středního Texasu. Zakládali nejen osady s českými, resp. moravskými názvy, ale také krajské spolky, vydávali noviny a o nedělích a svátcích se zúčastňovali bohoslužeb a kázání v rodném jazyku.

Naproti tomu na Novém Zélandu úřady zajistily přistěhovalcům placenou práci a přísun základních životních potřeb. Bohužel počet našich krajanů byl tak malý, že v cizím prostředí poměrně rychle asimilovali.

Dle archivních dokladů na Severní ostrov v roce 1875 připluly jen dvě moravské rodiny Hulenova a Bartošova (celkem 9 lidí). Jejich sekce pozemků navzájem sousedily. Potomci obou rodin udržují vzájemné styky dodnes. Nebyli prvními Moravany, kteří emigrovali na Nový Zéland. Daleko početnější byly skupiny z Frenštátu, Štramberka a snad i jiných moravských obcí, které dopluly na Nový Zéland už v roce 1874.

Pasažéři lodi STONEHOUSE

10. dubna 1874 vyplula z anglického přístavu Plymouth loď Stonehouse se 446 pasažéry na palubě. Do přístavu Lyttelton poblíž města Christchurch na Jižním ostrově dorazila 27. června 1874. Dle seznamu cestujících bylo 284 Angličanů, 29 Irů, 94 Němců, 2 Rakušané, 5 Italů a 32 z Normanských ostrovů. Mezi cestujícími byla početná skupina Moravanů, nejvíce z Frenštátu. Pravděpodobně tito naši krajané byli zahrnuti mezi Němce.

Na žádostech v Okresním archivu v Místku uvádějí Nový Zéland jako cíl cesty tito žadatelé z Frenštátu:

Gerlich Jiří, nar. 1825, jeho manželka Mariana, nar. 1823, a děti Alois, nar. 12. 7. 1854, Robert, nar. 22. 9. 1859, Cecilie 18. 11. 1861, Petr, nar. 4. 9. 1865.

Cestovní pas byl vydán Okresním hejtmanstvím v Místku 9. března 1874.

Ve stejný den obdržela cestovní pas k vystěhování na Nový Zéland rodina Josefa Jurka. Otec Josef, nar. 15. 4. 1849, matka Veronika, nar. 29. 3. 1839 a syn Jan, nar. 17. 11. 1872. V cestovním pase je také zapsaná Anežka Chovancová, nar. 14. 1. 1868.

7. března 1874 získala pas pro cestu na Nový Zéland také rodina Václava Kleště: otec Václav, nar. 24. 9. 1822, matka Nepomucena 12. 4. 1822, děti: Anežka 20. 12. 1846, Mariana 13. 8. 1850, Jan 23. 4. 1856 a Žofie 19. 4. 1859.

13. březen 1874 je datum, kdy dostali cestovní pas k cestě na Nový Zéland, případně do Austrálie Kubala Tomáš, nar. 1826, Anežka, pravděpodobně manželka, nar. 1846, Anežka 24. 2. 1873 a Roman, nar. 31. 3. 1871. Tentýž den získala pas svobodná Mariana Šeligová, nar. 1. 3. 1850.

Seznam cestujících na lodi Stonehouse z 10. dubna 1874 uvádí u rodiny Gerlichovy navíc jména Elizabeth a Frantz, naopak chybí Cecilie. Jména ze seznamu: Gerlich Georg, věk 48, Mariana 46, Alois 20, Robert 15, Elizabeth 13, Peter 8, Frantz 24.

Loďní seznam obsahuje další cestující z Frenštátu, jsou to: Jurek Josef, věk 25, Veronika 30, Anežka 6 a Johan 2. Anežka Chovancová je již v tomto seznamu zapsaná jako Jurková. Marschlan Anton, věk 44, Francisca 27, Mariana 16 a Albina 6 měsíců mají jako místo původu zapsán rovněž Frenštát. Další cestující z Frenštátu jsou Peter Johan, věk 47 let, Mariana 30, Franz 13 a Rudolf 8. Avšak v žádosti o vystěhování podle místeckého archivu uvádí Jan Petr jako cíl Ameriku. Pas získal 2. března 1874 a data narození jednotlivých členů rodiny jsou: Jan 28. 2. 1826, Mariana 5. 8. 1829, Franz 1. 3. 1852 a Rudolf 25. 3. 1856.

Rodina Tomáše Kubaly je zapsaná kompletně a navíc je k ní přiřazena Šeligová Mariana. Zápis v seznamu je následující: Kubala Th., věk 46, Agnes 28, Roman 3, Agnes 9 měsíců a Syeliga Marianne 24.

Je zajímavé, že z celé rodiny Klešťovy jsou v seznamu jen dvě jména: Agnes, věk 24, Mariana 22.

Osud ostatních členů rodiny je nejasný. Mohli zůstat doma, vrátit se nebo zemřít cestou. Kromě Anežky a Marie jiná jména z rodiny Klešťovy v seznamu uvedena nejsou. V rubrice zaměstnání je u obou poznámka — služky.

Pětičlenná rodina Pawliczkova je také z Frenštátu: Pawliczek Johann, věk 37, Elizabeth 28, Mariana 7, Anton 2 a Fanciska 6 měsíců.

Dle seznamu je také z Frenštátu Marschlan Anton, věk 44 let, Francisca 27, Mathilde 16, Mariana 3, Albine 6 měsíců.

Příjmení Laughler je poněkud neobvyklé, lze připustit i variantu Langer, případně Langher. Všichni členové této rodiny jsou rovněž z Frenštátu: Laughler Bernard 43 let, Johanna 44, Rosalie 14, Margaretta 11, Johann 8, Agnes 7, Bernard 4 a Josef 6 měsíců. K rodině je zařazen rovněž Schechert Johann 44 let.

Podle seznamu cestujících lodi STONEHOUSE bylo z Frenštátu celkem 39 cestujících. V žádostech o vystěhování na Nový Zéland, které byly vydané na jaře 1874, je pouze 17 jmen. Připočteme-li k nim čtyřčlennou rodinu Jana Petra, který má v žádosti uvedenu Ameriku, je to celkem 21.

Další skupina moravských vystěhovalců je ze Štamberka:

Hoff Frantz 47 let a Thekla 41 let a Horack Mathias 24 let, Pawelka Rosina 43 let, Aloisie 18 let, Ferdinand 17, Josef 14, Anna 10 let a Theresia 6 měsíců. Lze se domnívat, že Rosina Pawelková s dětmi se vydala na cestu jako vdova.

U některých cestujících je jako bydliště uvedeno Sedlitz. Je možné tento název považovat za dnešní Sedlnici? Německý název je Sedlitz. Jsou to jména: Bönisch Johann 46, Rosa 24, Rosa 8, Josef 6, Rudolf 3, Johann 6 měsíců. K rodině je také přičleněn Waschke Josef 31 let.

Skutečně v polovině 19. století bylo v Sedlnici nejčastější příjmení Bönisch a Waschke. Je tedy velmi pravděpodobné, že se jedná o dnešní Sedlnici. Rovněž Plechalosch Franz a jeho sedm rodinných příslušníků je v rubrice Country uvedeno Sedlitz. Český zní také jména rodinných příslušníků Johanna Michalacka (snad mělo být uvedeno Michalek): manželka Anna a děti Josef, Valentin, Františka a Marie. Místo, odkud pocházeli, je Poichalan (snad Prchalov?); v obci Klanbendorf (Kletné?) je uveden König Johann 36 let, Marie 31, Alois 6 a Rosa 2. A nakonec z Klansedorfu je čtyřčlenná rodina Josefa Rimmermanna. Spolehlivě lze říci, že na Nový Zéland přicestovalo v roce 1874 celkem 48 Moravanů z Frenštátu a Štamberka. Připočteme-li k nim tříčlennou rodinu Hulenovu a šestičlennou rodinu Bartošovu, je to celkem 57 českých vystěhovalců.

Počet vystěhovalců z německých vesnic na Moravě nelze spolehlivě doložit.

Číslo 57 je kapkou v moři ve srovnání se stovkami a tisíci moravských vystěhovalců do Texasu. Není také známo, zda naši krajané z Nového Zélandu udržovali s příbuznými ve staré vlasti písemný styk. Snad ano, ale žádný doklad, např. dopis, nebyl u nás ani na Novém Zélandu dosud nalezen.

Rodina Sebastiána Huleny

Manželé Anna a Sebastián Huleni odcestovali se synem Aloisem, který se narodil v Trojanovicích 29. června 1874 (zemřel 12. března 1960) a byl truhlář. V novém domově přivedli na svět dalších 13 dětí. Všechny se narodily na rodinné farmě v Norswoodu.

6. července 1876 se narodila Amalie, zemřela jako malé dítě a byla pohřbena na rodinné farmě v Norswoodu; Petr se narodil 24. ledna 1878 a zemřel jako čtyřletý chlapec 8. ledna 1882; Karel, nar. 26. října 1879 (zemřel 9. listopadu 1955), byl dělník. Tholeny (Ellen), nar. 9. února 1881, zemřela 12. června 1947; Annie Mary, nar. 25. května 1883, zemřela 2. července 1883; Benno (Frank Martin), nar. 16. června 1884 (zemřel 7. dubna 1957), povoláním farmář; John Thomas, nar. 23. listopadu 1885, zemřel 18. července 1959, farmář; Michael Benjamin Hulena, nar. 27. září 1887, zemřel 21. listopadu 1950, farmář, voják, účastník I. světové války; Sebastián Mathias, nar. 18. října 1889, zemřel 30. prosince 1961, truhlář. Mrtvě narozené dítě 18. října 1889; Ferdinand Joseph Albert, nar. 9. října 1891, zemřel 16. prosince 1954, povolání dělník, prodavač knih a novin; Thomas Joseph, nar. 6. srpna 1893, zemřel 19. října 1907; Joseph, nar. 19. října 1896, zemřel 16. května 1956, dřevorubec.

Otec Sebastian Hulena, nar. 3. listopadu 1851 v Házovicích, zemřel tragicky (při přestupování jej srazil vlak) 3. října 1926. Matka Anna Veronika, rozená Mladěnková, nar. 17. dubna 1851 v Trojanovicích, zemřela 10. března 1935.

Potomci manželů Anny a Sebastiána Hulenových v současnosti žijí na Severním i na Jižním ostrově Nového Zélandu. Je chvályhodné, že stále udržují vzájemné styky, a když v říjnu 2008 zorganizovali setkání rodiny Hulenovy, přijelo jich přes šedesát. Už to nebyli jen farmáři a dělníci, ale také podnikatelé, úředníci, učitelé, dokonce i univerzitní profesor.

Novodobé vztahy

Dlouhodobou absenci vzájemných styků potomků našich vystěhovalců se starou vlastní prolomila teprve politická změna v Československu v listopadu 1989. Nový Zéland byl jednou z prvních zemí, který umožnil našim občanům bezvízový pobyt. Této příležitosti využili v 90. letech především mladí lidé, které lákala nádherná příroda, moře, hory a fjordy. Z Frenštátu navštívil Nový Zéland např. David Kalmus, Jana Knebllová, ze Štramberka bývalý starosta ing. Jan Socha. Všichni hovoří o této zemi v superlativech. Oceňují nejen přírodní krásy, ale především slušné, přátelské a vstřícné jednání a chování Novozélandců.

Také potomci našich krajanů nalézají cestu do vlasti svých prarodičů. Na počátku devadesátých let projížděli Frenštátem p. R. potomci rodiny Gerlichovy, bohužel jsem se s nimi nesešel. V létě roku 2007 přijeli z Nového Zélandu manželé Grace a Douglas Morrow. Do Trojanovic je přivezl pan Martin Pýtr z Mořkova, který pro paní Grace vypracoval rodokmen. Prababička paní Grace, Veronika Anna Hulenová, zasvobodna Mladěnková, pocházela z Trojanovic a někteří z jejich předků byli z rodiny Strnadlovy.

Byl jsem rád, že jsem paní Grace mohl ukázat rodiště její prababičky a současně přislíbit účast na setkání potomků rodiny Hulenů, které plánovali na rok 2008 ve Wellingtonu.

Ukutečnilo se ve dnech 25. a 26. října 2008 v hotelu Brentwood.

Tohoto setkání jsem se zúčastnil společně s ing. arch. Alešem Jíllem. Původně nás mělo být pět, starosta Trojanovic Mgr. Jiří Novotný, moje sestra Hana Juračáková a manželka Mgr. Eva Strnadlová. Pro zdravotní problémy starostovy manželky, sestry Hany a mé manželky jsme zůstali jen dva.

Nejen naše účast na rodinném setkání, ale také náš měsíční pobyt a 4 000 ujetých kilometrů po obou ostrovech Nového Zélandu jsou součástí novodobých vzájemných vztahů.

5. setkání Strnadlů

v sobotu 31. července 2010 bylo výjimečně. Ne celkovým počtem účastníků, těch bylo zatím ze všech setkání nejméně, pouze 111 (poměrně nevlidné sychravé počasí odradilo především trojanovské Strnadly), ale mimo 11 Texasanů a 7 účastníků ze Slovenska přijeli také potomci Sebastiána Huleny a Anny Mladěnkové — Grace Morrow a její manžel Dough a Rosalinde de Latour s manželem Richardem. Grace a Rosalinde jsou tzv. druhé sestřenice, pravnučky manželů Hulenových.

Při tomto setkání věnovala paní Grace Morrow Trojanovicím růženec a rukavici své prababičky s následujícím vysvětlením:

Michael Hulena se narodil rodičům Anně a Sebastiánu Hulenovým 27. září 1887. Dne 14. prosince 1915 Michael narukoval do novozélandské armády a po výcviku byl 16. dubna 1916 odeslán do Francie. Zde sloužil v řadách střelecké brigády, která byla součástí novozélandské divize. Před odjezdem mu jeho matka Anna dala na ce-

stu jednu ze svých rukavic a růženec, který si přivezla z Trojanovic. Během své služby Michael stále nosil růženec v matčině rukavici. Na počátku bitvy o Passchendale dne 5. srpna 1917 v La Basse-Ville byl těžce zraněn dělostřeleckým granátem. Michael pak prošel několika lazarety a posléze byl přijat v Anglii ve vojenské nemocnici pro novozélandské vojáky. Dne 19. února 1919 se vrátil domů na Nový Zéland. Tento růženec pak Michael předal své nejstarší dceři Jean a ta jej pak opět předala své nejstarší dceři Grace.

Grace, Michaelova vnučka, navšlívila setkání Strnadlů 31. července 2010 v Trojanovicích. S obcí Trojanovice pevně spjata prostřednictvím své prababičky Anny Mladěnkové a jejích dalších předků z rodů Šablatura, Zátopek, Mikeska a Strnadel.

Grace si nyní přeje, aby se růženec její prababičky navrátil z Nového Zélandu zpět do vesnice, ze které pochází.

Poděkování patří paní Grace Morrow, která zaslala kopie materiálů z archivu ve Wellingtonu a paní Mgr. Ladislavě Vojtkové za pomoc při překladu anglických textů.

LITERATURA:

Strnadel, D: Tam za mořem je Amerika, Muzeum města Frenštátu p. R., 1992

Seznam cestujících lodí STONEHOUSE z 10. dubna 1874

Seznam cestujících lodí FRITZ REUTER z 16. prosince 1874

Kopie některých kapitol z časopisu z roku 1948

FOTOGRAFIE:

<http://malc50.blogspot.com/2011/06/fritz-reuter.html>

<http://stolzworldwide.com/family-history-research/tracing-the-stolz-name/>

Dodatek autora:

Svědectví o ničivém zemětřesení, které postihlo město Christchurch na jižním ostrově Nového Zélandu 22. února t. r., jsme viděli prostřednictvím televize snad všichni. Úžas nad rozsahem škod vystřídala lítost nad lidskými oběťmi. S městem, které je od nás vzdáleno 18 000 km, nás pojí nejen všeobecný lidský soucit s tragédií jiných, ale také vzdálená historická vazba.

Jsou mezi oběťmi zemětřesení také potomci našich vystěhovalců? První zprávu jsme obdrželi od paní Rose de Lautour 24. února, dva dny po zemětřesení. Týká se jen potomků rodiny Hulenovy, z nichž někteří rovněž bydlí v Christchurch a okolí. Píše: *...Pokud je nám známo, všichni Hulenovi jsou v pořádku, ale známe lidi, kteří zahynuli. Toto zemětřesení bylo daleko horší než to, které postihlo Nový Zéland v roce 1931 a které moje matka a všichni Hulenovi šťastně přežili. Je tragické, že oběti jsou především mladí lidé. Christchurch bylo krásné město s mnoha historickými budovami. Nyní všechny kostely i historické části jsou ruiny. Bylo zničeno 50 % domů a lidé nemají kde bydlet. Neteče voda, všude je prach a splašky. Myslím, že každý na Novém Zélandu má v Christchurch někoho známého. Můj manžel Richard se tam narodil, je to jeho rodné město a teprve před pěti lety skončil práci ve firmě Pine Gould Guinness, jejíž sídlo bylo v Christchurch hned vedle televizního studia. Budovy*

firmy i televize byly totálně zničeny a čtyři z Richardových kolegů zahynuli. Dva z nich jsme velmi dobře znali. Zůstaly vdovy s malými dětmi. Firma nedávno otevřela ve městě ještě jeden úřad, ale i jeho budova byla poškozena. Zaměstnanci mohli vyjít, ale nešly zavřít dveře. Domů šli pěšky ulicemi zaplavenými vodou a splásky. Doprava nefungovala. Richard si myslí, že zaměstnanci nebudou moci pracovat ani v této budově... Přestože záchranné týmy dělají, co mohou, stále se pohřešuje přes 200 lidí. Zemětřesení přišlo náhle v době oběda a lidé neměli čas se skrýt před padajícími cihlami, protože ve městě bylo mnoho pěkných starých cihlových domů. Nikdo nepředpokládal, že Christchurch by mohl postihnout tak velký otřes, ani při stavbě budov se s touto možností nepočítalo. O zemském zlomu, který zemětřesení způsobil, neměli tušení ani geologové. Proto katastrofa byla pro všechny šok. Ví se například, že naše hlavní město Wellington leží na podobném zlomu nebo Hawkesův záliv, který je místem častých malých otřesů. Nikdo se teď necítí bezpečný...

Bohužel o osudu potomků dalších krajanských rodin nemám žádné zprávy, snad i oni přežili tuto přírodní katastrofu ve zdraví. Jistě by bylo vhodné vyjádřit náš vztah k tomuto městu skutkem, např. symbolickým finančním darem. Jedno z lidových přísloví říká — „Žiznivému každý doušek dobrý“.

<http://czechfolks.com/plus/2011/04/18/drahomir-strnadel-z-frenstatu-az-na-novy-zeland/>

ŠTRAMBERSKÉ DOTEKY

Věra Horáková

„V KUTĚ“

Snad žádná jiná z půvabných štramberských uliček nevystihuje svým názvem tak dokonale docela malou část města — jakéhosi minisvěta — žijícího sám pro sebe. Procházím-li známým úsekem v její blízkosti, netápu ani neváhám. Připadá mi, že jsem tu doma, v teplé jizbě, či tichém pokoji, pod ochranou staré hlásky nade mnou.

Stačí proklouznout okolo kostelních dveří se znamením křížku na čele, pak úzkým průchodem s vkusně zrenovovaným domem „U písařů“, se slunečními hodinami ve špičce štítu a zabudovaným obrázkem v omítce. Zřejmě již odpradávná je místními přiléhavě — správně kráceným lašským nářečím zvali — „V Kutě“. Je jen krátká, vede dál okolo několika domků, cestou (jak jinak, nežli dlažbou) z kamení, v létě s malými otevřenými okénky do uličky, zajištěnými na železný háček. Vše je tu zmenšeno a připomíná hračku. U hradní zdi, ke které je přitulená, náhle končí, lomí se doleva a pospíchá horempádem po strmých schodech, uložených do bílého kamene skály, v létě přizdobených několika „majíčky“ a prošlapanými snad více než tisíci stopami svých věrných obyvatel. S hekvým dechem pak vystoupá prudce vzhůru až k samým zápražím několika domků nad sebou, vzdálených od Trúby jen několik metrů.

Rozhledna z bělavého kamene vévodící celému okolí je z žabí perspektivy poetická a při večerním osvětlení působí až magickým dojmem. Už navždy se stala součástí životů nás všech, kteří jsme s ní spojili své životy. V létě bývalo z rozevřených víček okenic slyšet obdivné a veselé výkřiky turistů nesoucích se po okolí a mísící se s hejny veselých kavek — té neodbytné živé kulisy. Jejich ochmyřená mláďata jsme

si chodívali prohlížet do hradních střílén, kde ležela v miskovitých — ne právě upravených hnízdech složených z větví stromů.

Snad pro pocit jistoty se lidé kdysi dávno rozhodli použít kamenů z rozpadlých a chátrajících dvorských paláců a vystavěli chalupu napůl z kamene a napůl z dřevěných trámů. Pro úsporu materiálu i svoji bezpečnost, v blízkosti staré hradní zdi. A tak tu tiše stojí malé, prosté domky dodnes, ukázněně v řádku po obou stranách úzké uličky. Některé s docela malou zahrádkou, či dvorkem. Její obyvatelé jsou si tu tak blízko, stačí jen překročit práh, udělat pár kroků po zápraží a ocitnete se v jizbě svého souseda.

Celá stráň nad ní — zvaná jako Zámecký vrch, prokvétá na jaře vzácnými rostlinami, charakteristickými pro Štramberk. Jistě i proto, že kámen pod ní je prohrátý a bohatě ozářený vycházejícím slunkem. S metlicemi právě pučících travin, čemeřicí v malé zahrádce, která ráda kvete ještě pod sněhem, i letními modravými koulemi bělotrnu, který zde není právě vítán pro svoji vtíravost. Scenérii příkrého terénu podhradí vyrovnávají kamenné podezdívky těch několika stavení se zděnými „sklepky“, v patěrku s obytnou částí. S jednou velkou jizbou, kuchyní a jen malým zápražím, s „podomácku“ uvázaným proutěným koštětem tak, jak už to navždy zůstalo v mých představách.

Do jedné z nich — té nejvýše usazené, s charakteristicky malým okénkem — jako observatoř, v typické kombinaci kamene a dřeva, jsme jako děti chodívaly nasát atmosféru očekávaných Vánoc. Rodina ve velké světnici — s výhledem na zvlněný horizont a s kulatou kapličkou na Radhošti, každoročně stavěla betlémskou scénu. Jistě nebyla tak obrovitá, jak ji tenkrát viděly naše oči. Přesto dostatečně působivá, aby nám přiblížila ten tajemný čas. Pamatuji na „kosno“ se zásuvkami blízko dveří s kroupkou, pokryté mechem, trpělivě přinášejícím z lesa, vznášejícího se anděla na stříbrné šňůrce a celý betlémský kraj, se stádem pasoucích se oveček. Jeho postavičky pojednou ožily a naše oči hledaly zšeřelou jeskyni s Jezulátkem. Napadá mne, že jen řezbář může během celého roku při své práci prožívat radost vánoční noci. Obdivovali jsme i ochotu domácích, kteří nás — hlouček zvědavců — nechávali dosyta se vynadívat, přestože pod našima nohama stály louže po roztátém sněhu.

Působivá atmosféra malého koutu v podhradí bude snad už navždy spojená s kouzlem zimních svátků a časných nachových západů slunka, o kterých jsme si doma s babičkou tak rádi vyprávěli. Byla to zároveň doba posledního mariánského svátku v roce (8. prosince). Podle jejího vyprávění „se v nebi už započalo s pečením“. Vždyť rudá oblaka nad Libotínem byla toho jasným znamením. Dostávali jsme — dnes už téměř zcela zapomenutou nadílku — v podobě krásně pleteného vánočkového pečiva. Dárky vždy stejné, přesto jsme se opakovaně těšili na voňavé figurky s podobou čertů a Mikulášů zdobených hrozinkami, které, jak jsme věřili, pekla právě „Matička“ — (myslí se P. Maria).

Ještě něčím je zajímavý ten malý kousek města. Těsným sepjetím s chrámem, pod jehož ochranou stojí skupina malých domů. Již po staletí se z jeho věže zcela pravidelně ozývají mohutné a velebné hlasy zvonů, ten stálý zvukový kontakt unikajícího času. Opře se o stěny domů na náměstí, radostnou tóninou proletí vršky okolo a zaniká daleko za nimi, aby i lidem na opačném konci připomněly čas polední nebo večerní modlitbu o zvěstování.

Do malého a útulného zákoutí za kostelem jsme často a rádi chodívali v doprovodu své babičky na kus řeči — či „na besedy“. Do domácnosti miniaturních rozměrů, čítajících jen kuchyni a jeden pokoj, s malým kanape a zázračným stolem v kuchyni, který se večer uměl čarovně proměnit na postele. Avšak k lidem pohostinným, nešetřícím vlídným slovem ani vtípem, s hospodyní dobrého rozmaru a oplývající bodrou srdečností. Hlavně však několika dětmi, kvůli kterým jsme si k návštěvě volili právě je. Sebou jsem si nosívala malý dětský kufřík s „hadrovou“ panenkou a s několika ústřížky látek. Naše hry, snad z nedostatku místa, se odbývaly v malé síňce, která sloužila třeba za školní třídu.

A tak znovu — alespoň v duchu, hledám ten starý obrázek časem značně vybledlý, v náručí s „hadrovou“ panenkou, pro kterou jsem se kdysi vzdala té nové — z plastu...

PRAMENY:

Názvy zvonů štramberského chrámu :

Jan Nepomucký, laděn v tónině G

Bartoloměj, laděn v tónině B

Josef, laděn v tónině C

Údaje podle kronikáře města Štramberka Josefa Marka

VARIACE V „BÍLÉ“ — ANEB HRA S ŠÁTKY

Čas od času se znovu ráda probírám časopisy Zpravodajů města Štramberka. V jednom z jeho čísel mne upoutala stará fotografie neznámého autora. Lze jen těžko odhadnout její stáří, ale zcela jistě pamatuje dobu, kdy se domy okolo štramberského náměstí ještě zdaleka nepřevlékly do nynější podoby, některé z nich měly dosud šindelovou střechu a horní patro hotelu „David“ nahrazovala pouze okrasná stěna s dřevěnými žaluziemi. Kulaté javory, tak typické pro obdélník náměstíčka, zčásti kryjí plátěné přístřešky nad řadami prodejních stánků, což je neklamným znamením pro právě se odbývajících květnovou pouť známou celému širokému okolí. Jen lípa v pravém rohu snímku — tehdy ještě mladice — kryje část kamenných schodů na Trúbu, stejně jako Stará věž na bílé nožce — odvěcí pamětníci všech možných událostí, pečlivě odpočítávajících čas a starostlivým okem pozorující lidské hemžení. Náměstí se dosud nehonosí stříkající kašnou, zato charakteristické kovové zábradlí balkonu na jednom z měšťanských domů, které obdivujeme dodnes, je už na snímku.

Podle dalších atributů, odhaduji dobu pořízení snímku na dopoledne. Čas, kdy se z kostela vyhrnul zástup poutníků, aby po odbyví se ranní mši, přinesli domů slíbené perníkové srdce, nebo dětem bílý kus sladkého medu, zručně odseknutým prodávacem v tureckém fezu. A nebylo jich málo. Prostor mezi dvěma řadami pouťových „bud“ je mnohohlavým zástupem zrovna přeplněn.

Není možné přehlédnout i neobyčejný zájem poutníků v dolní části snímku, jenž se soustřeďuje na divadlo v té době zřejmě málo obvyklé. Zřejmě pozorují muže, jak v hrbolatém, nedlážděném chodníku hledá místo k ustavení trojnohého stativu pro fotografický aparát. Ten se zvyšuje, když pod černou plachetkou mizí jeho hlava a zmáčknutím příslušné páčky na lakované skřínce je dílo dokonáno. Ze zdařilého obrázku lze i po létech vyčíst radost ze svátečního dne, zájem lidí okolo, hlavně těch mladých, s napětím i úsměvem ve tvářích. Tenkrát nemohli tušit, že se jejich obli-

čeje zachovají do dnešních dnů. Ale i my dnes se zaujetím hledíme do tváří lidí, kteří nás již dávno předešli. Jistě mezi nimi stojí i moji předkové, vždyť řady štramberských poutí se odbývaly téměř před našimi okny.

Jelikož se však čítám k obdivovatelům tehdejšího oblečení, doplňků i lidových tradic, snažím se z obrázku vyčíst za pomoci velké lupy všechny dostupné detaily. Pečlivě prohlížím již městské oblečení mužů, vesměs v černém — svátečním, s bílou košilí a vestou, s ukrytými hodinkami na řetízku, černým kloboučkem, vyleštěnými „pérky“ na nohou, jaké nosíval v neděli do kostela i můj dědeček. Ti nejmladší na snímků jsou ve viditelně veselé náladě, s poutovým růžencem bonbonů okolo krku.

Z dobové fotografie však na povrch vyplouvají mnou obdivované postavy žen. V úzkých — dnes by se řeklo sexy—kabátcích, s nabíraným volánem okolo boků, rozšířenými rukávy v ramenním švu (tak zvanými holuby), v zápěstí naopak zúženými a dlouhou řasenou (vrapovanou) sukni ke kotníkům, ozdobenou širokou barevnou portou. Zpod dlouhé sukne jsou vidět jen špičky kožených šněrovacích bot. Dlouhé sukne nosívala — podle snímku — i mladá děvčata.

Co však zaujalo moji pozornost nejvíc, jsou velké bílé skvrny nedělních svátečních šátků téměř na všech hlavách, vázaných na uzel, zdobených třásněmi nebo výšivkou. Zajímaly a zcela zaujaly kdysi dávno i městského starostu a lékaře p. Dr. Adolfa Hrstku — podle doložených zpráv, obdivovatele všeho krásného, co na Štramberku našel. Výšivkou zdobených šátků nashromáždil a sesbíral ve své době po chalupách velké množství. Mnohé snad ještě dožívají po muzeích, jiné pohltil čas. Klobouky v té době neměly v módě své místo a z podrobného ohledání fotografie jsem našla na ženské hlavě jen jeden.

Od času, kdy jsem měla možnost prohlížet si pozorně i letité snímky z dob mládí mé babičky (1897), pronásleduje mne vytrvale zájem o třeba neodborné napodobení šátku, který musel být v oné době velkou módou. Problémem je nedostatek vhodných materiálů i vyhledávání vzorů pro výšivku, kterému se ještě stále říká vyšívání „bílá v bílé“.

Čas pracuje někdy v náš prospěch. To, když mi bylo, vskutku šťastnou náhodou, nabídnuto velké množství kovových raznic — krásných rostlinných i stylizovaných motivů, vsazených do dřevěných špalíčků. Nezájmem a nepotřebou doby vyřazených z kteréhosi zrušeného, snad galanterního obchodu (s téměř nečitelným označením Wien). Odpočívaly po mnoho let někde na půdě, lidmi zcela zapomenuté.

Po výšivkách se dnešní svět neohlíží, natož, aby nad nimi někdo trávil kus života. Zapomenuté, zaprášené, pod nánošem prachu a přece pro naši přetechizovanou dobu převzácné. Po důkladné prohlídce se nemohu vynadivit pečlivé mužské práci při tvoření kovového ornamentu i naprosté přesnosti na vzorech zhotovených ze dřeva. Jak je vidět, na jemných ženských výšivkách mají velký podíl i ruce mužů s vrozeným citem pro krásu a smyslem pro lidový ornament. Zbylo už jen za pomoci dnešní techniky opatřit modrý prášek (z keře indigovníku) k potisku.

Trpělivost je však tou nejpotřebnější vlastností ke zhotovení výšivek či krajek vzácných převzatých vzorů vytvarovaných za pomoci jehly nebo háčku. Následuje řada poctivě odpracovaných hodin, pak ale radost z každého dohotoveného centimetru na textilu mačkaného v dlaní. Jakou cenou za to vyšíváčka platí? Žádnou. Dobře se baví a je bohatě odměněna.

Kdybych já věděla, že budeš můj, dala bych já tobě šáteček svůj
(Z Plzeňska)

„ŘEČI BESEDNÍ“

Takhle krásně pojmenoval kdysi dávno svoji knížku Tomáš ze Štítného (asi 1331 — 1401), český náboženský myslitel a Husův současník. Psal česky, přístupnou formou a jeho dílo bylo zaměřeno i na poučení dětí.

Ale řeči besední se odedávna vedly a zcela jistě stále vedou i na Štramberku. Jistě si mnozí z nás pamatují na srdečná pozvání k návštěvě. Nezvalo se ani tak k návštěvám, jako spíš „přidítě na besedy“. A co vše se na takových „besedách“ probíralo, vzpomenu jistě se mnou rádi i mnozí z nás. Snad mi u čtenářů projde, že jsem použila tohoto půvabného výrazu i dnes.

Společenský časopis Dvorný společník z roku 1891 též říká, že: „touha po pěkném zevnějšku není ještě marnivostí“. Po přečtení vskutku pravdivě i žensky znějící věty si ráda připomenu svá dětská i dívčí léta. A jelikož se i já, jakož i mnoho jiných žen, ráda pěkně obléknu, nesmím zapomenout na řadu zručných švadlen — tvůrkyň módy ve Štramberku, na které dodnes ráda i s nemalým obdivem vzpomínám. O to víc, že nepatřím právě k těm zručným, kterým stačí změřit svoje tělesné proporce, koupit kus látky a za pomoci všech potřebných švadlenských propriet, značné dávky fantazie i trpělivosti, „spíchnout“ si šaty či jiný kus vysněné garderoby.

Vždy bylo nutné navštívit tu „svoji švadlenku“, která z paměti znala, ale přesto v malém ohmataném zápisníku měla malým kouskem inkoustové tužky vyznačeny moje „proporce“ a věděla předem, jak „utrefit“. Tou první a nejstarší z nich jsem poznala již v mém velmi raném dětství. Naší rodinou zvanou jako slečna Terežka, dáma — umělkyně, zaměřená povětšinou na zhotovování dětského ošacení. Ačkoliv sama děti neměla, bylo až s podivem, s jak neomylně vytříbeným vkusem dovedla zhotovit půvabné dětské šatičky, spodničku pod ně i další doplňky. A třeba i malou kabelku — váček, ve tvaru „pompadúrky“ patřící k nim, jsem měla od ní. Rádi a vytrvale jsme ji navštěvovali v útulné dřevěnce s malými okénky plnými pelargoníí, židlemi s vyřezávanými srdíčky a se vstupem po hladkém kamenném zápraží. Skromnou ozdobu domku tvořil jen netřesk ve střešní rýně, vysoko kvetoucí slezová růže a zlato divizny vklíněné do úzké škvíry v kamenné stoupající stěně za domkem, končící až „pod Starou věží“. Uměla tu žít sama se svým neomylným citem k lidovému umění a snahou být prospěšná druhým. Pečlivými výtvary z její „dílny“ končilo tenkrát i moje dětství.

Jinou ženou, všeobecně uznávanou švadlenou, bydlící jen nedaleko od nás, byla paní Hrstková. Neobyčejně zručná osobnost a ve svém oboru vskutku „mistrová“, schopná ušít téměř kdeco, vč. zhotovování spodního i ložního prádla, oprav prodřených pánských límečků a kalhot. Vzpomínám na barevně kombinovaná pyžama, zdobená nočních košilek i prvních prázdninových šortek.

Skutečnou ženskou touhu po pěkném zevnějšku měla po celý svůj život moje maminka. Ráda si připomenu čas, kdy jsem s ní chodívala do tehdy „největšího“ textilního obchodu u Zemanů v blízkosti „koryta.“ Na uctivé pozdravení šéfa prodejny a jeho následné elegantní roztočení ruličky s hedvábím, které se „rozstříklo“ po lakovaném pultu jen kousek od ležícího dřevěného metru a následným svistem velikých nůžek, či trhané látky. To vše po přátelské odborné poradě s ním. Ze stejného obchodu pocházely i mé první plavky na štramberské koupaliště.

Později na Štramberk zavál v módě docela jiný vítr. Smutnou a nevýraznou šedpadesátých let stačila přece jen poněkud rozčeřit a osvěžit nová švadlena — paní Zdeňka Marková, které se městečko stalo jejím novým domovem. Mladá, kreativní

žena, menší drobné postavy, jež svým sice mladým, zato ale zkušeným okem uměla dobře odhadnout proporce svých zákaznic a na první pohled odhadla, co které z nich „padne“.

Ráda, s vybranou elegancí své doby i s novými a neotřelými nápady, šila pro moji maminku. Její souměrná a konfekční postava ji k tomu dobře vedla.

Ti, co pamatují chudý výběr látek v poválečných letech, mi jistě dají za pravdu, že nebylo vůbec lehké opatřit si ji v potřebném množství a kvalitě. Nevím, jak to „ty dvě“ udělaly, ale nejde si nepřipomenout krásné maminčiny kostýmy, stejné kvality i barvou ladící se saky mého otce, dokonale ušitých halenek, jakož i modelů na teplé zimní šaty s různým neotřelým zdobením. Dobře jsou dodnes známy i textilní kombinace dvou látek, i to, že nebylo tenkrát vůbec žádnou zvláštností rozpatřit třeba starší, možná i předválečný, ale kvalitní kus oblečení. Následovalo pracné páření ostrou žiletkou, u něhož jsem tak nerada „asistovala“. Pak vyprání a žehlení dílů, jakož i čekání, co z toho vznikne. Pak jsme se nestačili mnohdy obdivovat dílku, které vsutku umělo překvapit.

Paní Zdeňka u svého kuchyňského okna, s elektrickým strojem pod ním — dokonce s „entlovačkou“, což tenkrát nebylo vůbec běžné, dokázala tvořit právě ženské zákraky, a v krátké době získala velký počet zákaznic. Mým prvním úkolem po příchodu k ní bylo velkým magnetem sesbírat pod strojem rozházené špendlíky. Za odměnu pak zbyly i kousky látek k šití pro panenky. Jak náročný musel být každý den s jejími tenkrát malými dětmi a jen dvěma rukama, je pro mne záhadou. Navíc s mužem, který většinu ze svého volného času prožil s trubkou, později též jako šéf štramberské dechovky.

Ale byl v tom přece zase jeden ženský „figl“. Na práce, které se tenkrát, ovšem jen zdánlivě — zdály být méně náročné, přizvala k sobě jinou dámu, avšak velmi zručnou pomocnici — paní Andělku Markovou. Něžnou, tichou a milou blondýnku. V té době se už „pruby“ v jejich ženském salónu pro mne — dorůstající školačku a později studentku, staly světlými body a začaly mne hodně zajímat. Porady nad dívčími návrhy začaly odsouvat do pozadí i maminčiny modely.

Do několika vět jsem se snažila vtěsnat i výsek složité mozaiky ze života drobných žen, ve skutečnosti „dam nesoucích módu“, které ve své době něco uměly a vstoupily do povědomí ženského pokolení nejen ve Štamberku. Ve známých šedesátých letech, začalo ve společnosti již leccos roztávat. Móda se náhle rozevlála sukněmi se spodničkou nebo i několika, vzduch se rozvířil zvonem jemných pastelových látek se stuhami v pase. Salón paní Zdeňky zůstal na dlouhá léta známý celému širokému okolí. Snad proto jsem si dovolila o pracovité a příjemné ženě napsat pár skromných řádků.

KRETSCHMEROVA STUDNA

Projdeme-li známým a nedávno popsáním úsekem cesty okolo koryta v blízkosti úhledné kapličky křížové cesty směrem ke štramberskému náměstí, trochu nám „odlehne“. S radostným vydechnutím jsme za zády nechali šňůru projíždějících aut. To již pomalu stoupáme uličkou vklíněnou mezi historickými domy a radujeme se, že vzpomínanou „pěší zónu“ Štamberk vlastně má. Pravda, je jen hodně krátká, zato všechna její obydlí byla již odedávna známá svými domy kupců, řemeslníků, či živnostníků. Ty starší většinou dřevěné, většina však domů zděných — výstavných domů měšťanských. Je poznamenána nesčetnou spoustou stop všech

těch, kteří z východní části města míří třeba ke kostelu, náměstí nebo hradu. Nemá svoje jméno, přesto ji zná každý — a nejen obyvatelé lašského městečka.

Žil tu známý pekař a ve svém domě s výhodnou polohou pekl výborné pečivo. Vzpomínka platí i jeho hranaté krosně s popruhy na záda, v níž po okolních obchůdkách roznášel svůj boží dárek. Hned za rohem se v masných krámech dalo nakoupit maso ve dvou malých „kvelbech“, ale i rozličné jiné zboží pro hospodářství a domácnost — v obchodě zvaném jako „železný“. Jen pár kroků níž, v domku s dřevěnou pavláčkou, přistaveným vozem s lejtou a chlévem pro dobytek, žil muž, který znal vykopat hrob a léta praxe mu dobře ukázala rozdíl mezi tělem a hlínou.

A také kantor — všem známý širokým životním záběrem, jenž s neúnavnou píli okolo sebe sbíral střípky krásy ze životů lidí našeho malebného kraje. Mezi lidičky, na které si dobře mnozí z nás pamatují, nelze nepřipomenout i lidového umělce — komedianta, jenž celý svůj život věnoval voňavému divadelnímu kumštu.

Centrum města v blízkosti hradu i blízké okolí žije po celá staletí v symbióze s bílým kamenem. Jemu se také přizpůsobilo rostlinstvo i vzácná štramberská květena. Ne všude uvidíte tolik rozličných druhů mechů, léčivek i kapradin.

Svažité ulice má kromě své polohy v centru města s pěší procházkou ještě jednu zvláštnost. Neobvyklou studnu, krásně vystavěnou rukama dávných mistrů. Její skromná poloha však nikterak nezve k podívání okoljojdoucí. Vábila mne již dávno svými uzavřenými dřevěnými vrátky — dnes kovanými, jistě z důvodu bezpečí. Často jsem loudívala podívat se do ní, ovšem za podmínky držení se maminciny ruky. Dětské oči vidí vše větší, ale i tak se mi zdá, že její hladina sahala tenkrát mnohem výš...

Podle získaných a dochovaných informací těch starších, voda z ní čerpaná sloužila pro napájení dobytka. A nejen pro dobytek, ale i k máchání prádla, jak uvádějí ještě i dnešní pamětníci. Voda ze studánky bývala lidmi čas od času vybírána, kameny očištěny, aby se během krátké doby objevila znovu. Je jen škoda, že dnešní přítok je viditelně slabší. Snad způsobený necitlivým a neodborným lidským zásahem. Silný pramen z nedalekého koryta sloužil vždy jako voda pitná, dokud neměl Štramberk zaveden vodovod.

Kretschmerova studna — jak prý bývala kdysi nazývána, s půvabným pŭlkulatým klenutím, má svoje kouzlo. Velkými, letitými kameny vystavěné „pŭnebíčko“ okouzlí každého, kdo mu věnuje třeba jen krátkou chvíli. Celé je porostlé drobným sleziníkem červeným — krátkou zelenou kapradinkou s tuhými řapíky rostoucí v drobných svazečcích. Daří se jí na vlhčích skalách a má ráda světlo. Dobře se tu snáší s puchýřníkem křehkým — další jemnou kapradinkou, které spolu obsadily kamenný strop studánky. Puchýřník je dosti hojný v skalních skulinách, na zdech a sutích od nížin až do hor. Je vázán na zásadité podklady a mimo vápenec, dolomity a vápenité pískovce se mu líbí na zídkách obzvláště spojovaných vápennou maltou. Pohled na neobvyklé místo dvou nenáročných rostlin, jež našly místo k životu právě ve stropu studánky, je neobvyklý a poskytnete zajímavou podívanou.

O to, jak se ještě dnes mezi lidmi místo nazývá se snad zasloužil štramberský naučitel František Kretschmer — majitel štramberských lázní v létech 1877 — 1884. V té době působil též jako varhaník v místním kostele. Obýval dŭm stojící nedaleko studny, nad jejíž klenbou se po mnoho let zelenala malá zahrádka plná růží.

PRAMENY:
Bohumil Kresta
Ing. Dalibor Kvita
Příroda v ČR

